

BOLA TARBIYASIGA PSIGOLOGIK YONDASHUVNING NAZARIY ASOSLARI

Qurbonova Iqbol Usmonovna

Buxoro viloyat Jondor tuman
27-umumta'lim maktab
amaliyotchi psixologi

Jumayeva Guluzar Hayot qizi

Buxoro viloyat Jondor tuman
29-umumta'lim maktab
amaliyotchi psixologi

Jo'rayeva Sayora Tolibovna

Buxoro viloyat Jondor tuman
28-umumta'lim maktab
amaliyotchi psixologi

ANNOTATSIYA

Maqolada bola tarbiyasiga oid yondashivlar, bola tarbiyasining muhim jihatlari hamda bola tarbiyasi psixologik yondashuvga psixologik qarashlari haqida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: farzand tarbiyasi, odob-axloq urf -odat, munosabat, muomala, mas'uliyat

АННОТАЦИЯ

В статье говорится о подходах к воспитанию детей, важных аспектах воспитания детей и взглядах психологов на психологический подход к воспитанию детей.

Ключевые слова: воспитание ребенка, нравы, обычаи, отношение, обращение, ответственность.

ABSTRACT

The article deals with approaches to raising children, important aspects of raising children and the views of psychologists on the psychological approach to raising children.

Keywords: child upbringing, morals, customs, attitude, treatment, responsibility.

Farzand tarbiyasi inson qalbidagi eng oily maqsadlardan biri bo‘lib, ota – ona o‘z hayotlarini shular orqali davom ettiradilar. Mutafakkir shoirlardan biri: “Farzandlar qalbimiz mevasi, bellarimiz tayanchidir. Biz ular yurishlari uchun zamin va soyabon osmondirmiz” degan edi.

Darhaqiqat farzand Alloh taoloning bizga bergan ulug‘ ne‘matidir. Har ne‘matnig shukri uning go‘zal tarbiyasidir. Payg‘ambarimiz “Har bir tug‘ilgan chaqaloq to tili dilidagini gapira olguncha, Islom tabiati bilan tug‘ilgan bo‘ladi. Ammo ota- ona farzandini yahudiy yoki nasroniy, yoki majusiy qilib qo‘yadi”, deganlar. Bu hadisdan bolalarni qaysi yo‘lga solinsa, shu yo‘lga qarab ketishligi ma‘lum bo‘ladi. Farzandning e‘tiqodini, mafkurasini to‘g‘ri yo‘lga solish ham aynan ota-onasining burchi hisoblanadi. E‘tiqodi, mafkurasi sog‘lom bo‘lgan farzand ota- onaga mehribon, rahm –shafqatli, ularning hurmatini o‘z o‘rniga qo‘yadigan, o‘z vataniga sadoqatli, elu –yurti uchun jonini fido qiladigan, vatanparvar bo‘lib o‘sadi. Uni hech kim to‘g‘ri yo‘ldan qaytara olmaydi. Bolaning tili chiqqach, odob –axloq doirasidagi yoqimli, shirin so‘zlarni aytish, kattalarga salom berish, uyiga kelganlarni muloyim so‘zlar, ochiq chehra bilan kurib olibsh o‘rgatiladi. Farzand go‘yoki yosh nihol kabi bo‘lib0 ,u qaysi yo‘lga solinsa, shu yo‘lga yuradi .

Demak, farzand tarbiya qilar ekan, unga qanday tarbiya berilsa, u shunday tarbiyani qabul qiladi va keyinchalik shu tarbiya bolaning qanday inson bo‘lishiga zamin yaratadi .

Imom Termiziy shunday rivoyat qiladilar, “Farzandlarimizga suvda suzishni, kamondan otishni, nayza uloqtirishni, otda chopishni o‘rgatinglar”, deb farzandlarni chaqqon, sog‘lom, baquvvat ziyrak qilib tarbiyalashga targ‘ib qilganlar.

Zeroki sog‘lom, baquvvat farzand hamma joyda ham o‘z yurtiga naf keltiradi. Mustaqil yurtimiz yoshlarining sog‘lom va baquvvat bo‘lib o‘sislari uchun hamma sharoitlar yaratib berilgan.

Oiladagi tarbiya, ota- ona va bolaning o‘zaro munosabatidagi o‘ziga xoslik avloddan – avlodga o‘tib kelayotgan qadriyatlar va urf – odatlar, shuningdek, milliy stereotiplarga bog‘liq bo‘ladi. Shuni aytib o‘tish joizki, yuqoridagi fikrlarimizning isboti, ko‘plab psixologik, pedagogik asarlarda ko‘rishimiz mumkin. Shuningdek, ko‘plab Sharq mutafakkirlarining ilmiy merosiga oila, ota – ona, bola munosabatlarida hamda bu munosabatlarning bola shaxsi shakllanishiga ta’sir etish muammosi muhim o‘rin egallagan.

Imom al-Buxoriyning hadislarida ota- onaning farzandga munosabati haqida shunday deyilgan: “Tangridan qo‘rqinglar va farzandlaringizga bir xil mehrda bo‘linglar! Ularga kiyim va taomlarni barobar taqsimlanglar”.

Imom termiziy shunday rivoyat qilganlar, Rasululloh Salolohu Alayhi Vassallam: Ota o‘z farzandiga go‘zal odobdan ko‘ra yaxshiroq narsa bermaydi” degan bo‘lsalar yana bir hadislarida esa “Sen farzandiga odob bergan ,chunki sen nima odob berdingu va nimani ta’lim berganing haqida mas’ul va u ham senga yaxshilik qilishligidan mas’uldir”, deb farzand tarbiyasiga katta ahamiyat buyrganlar. Tarbiyaning asosi oila muhitidir. Bola uyda nimani ko‘rsa, shunga taqlid qilib o‘sadi .Oilda ota oliyjanob, keng fe‘l, bosiq, mulohazali va ozgina siyosatliroq bo‘lishi, ona esa mehribon, rahmli, bolalarni behuda qarg‘amaydigan, muloyim bo‘lmog‘i lozim .

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, Sharq mutafakkirlar haqidagi qarashlarida pedagogik va psixologik juda ham muhim fikrlarini aytib o‘tishgan, ayniqsa ota- ona va bola o‘rtasidagi munosabatga alohida etibor qaratishgan. Mazkur qarashlarda ota-ona mas’uliyati, ularning muomala ,bola shaxsi shakllanishida ota-onaning ta’siri va unga munosabati muhim o‘rin egallashini aytib o‘tishgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

- 1.Mutafakkirlar axloq va adolat haqida . Toshkent 1995
2. G‘oziev E. Ontogenez psixologiyasi. T. Sharq. 2008 . B. 33-34.
3. Shoumarov G. Oila psixologiyasi. T.Sharq. 2001. B. 24-25.
4. Nishonova Z. O‘smirlik davri psixodiagnostikasi va psixokorreksiya. O‘quv qo‘llanma. – T., Sharq. 2003. B. 25 -26.
5. Ivanov P.I., Zufarova M.E. Umumiy psixologiya.T. O‘zbekiston. 1998. B. 90-95.
6. Google.uz.